

สุนทรภู่ จินตกรวีผู้ปั้น ?พระอภัยมณี?>> ?พระเอกนักดนตรีคนแรกของไทย? คลิป..รำลึกสุนทรภู่

นำเสนอเมื่อ : 19 มิ.ย. 2552

สุนทรภู่ จินตกรวีผู้ปั้น “พระอภัยมณี”

ในบรรดากวีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ **“สุนทรภู่”** ได้ชื่อว่าเป็นกวีเอกที่มีชื่อเสียงและเป็นที่กล่าวขวัญกันมากที่สุดคนหนึ่ง โดยเฉพาะผลงานเรื่อง **“พระอภัยมณี”** นับเป็นงานชิ้นเอกที่มีการนำไปเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ มากมาย รวมทั้งมีการวิเคราะห์เจาะลึกแทบทุกแง่มุม เพราะเป็นกวีนิพนธ์ที่มีความยาวถึง 94 เล่มสมุดไทย (สมุดที่ทำด้วยกระดาษข่อย แขนยาวๆ หนาแคบพับทบไปทบมาคล้ายผ้าจีบ) เรียกได้ว่ายาวที่สุดในโลกก็ว่าได้ ขอสำคัญคือ เป็น **“จินตนิยาย”** **“ที่มีได้นำมาจากชาดก** หรือ **นิทานพื้นบ้าน** อย่างที่วรรณคดีไทยส่วนใหญ่นิยมเขียนกัน แต่กลับมีเค้าโครงเรื่องที่แปลกและล้ำยุคยิ่ง ตัวละครและเหตุการณ์ในเรื่องล้วนชวนตื่นตื่นเร้าใจให้ติดตามอ่านอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะพระเอกของเรื่องคือ **“พระอภัยมณี”**

“พระอภัยมณี” ของท่านสุนทรภู่นับเป็นพระเอกที่แหวกไปจากขนบของพระเอกทั้งหลายในยุคนี้ ด้วยว่าพระเอกอื่นๆ ในวรรณคดีส่วนใหญ่ ล้วนไปเรียนศิลปศาสตร์หรือพวกรัฐศาสตร์ไว้ปกครองบ้านเมืองทั้งนั้น แต่ **“พ้อภัยข”** ของเรากลับไปเรียน **“วิชาเป่าปี่”** ซึ่งสมัยนี้จะว่าไปก็จบวิชา **“ดุริยางคศิลป์”** มาก็น่าจะได้ ดังนั้น **“พระอภัยมณี”** จึงถือได้ว่าเป็น **“พระเอกนักดนตรีคนแรกของไทย”** เป็น **“พระเอกศิลปิน”** ที่ท่านสุนทรภู่นับไว้ประดับวงการวรรณคดีไทยเป็นคนแรก และน่าจะเป็นคนเดียวด้วย เพราะวรรณคดีสมัยหลังๆ ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีพระเอกศิลปินนักดนตรีคนใดอีก

กล่าวได้ว่าจินตนาการและแนวคิดในการสร้างพระเอกของท่านล้ำหน้า ก้าวไกลเกินยุคเมื่อ 200 กว่าปีที่ผ่านมา เพราะถ้า **“พระอภัยมณี”** เกิดสมัยนี้ ต้องเป็นศิลปินที่ดังระเบิดไม่แพ้แดนหรือบีม และคงเป็นที่ **“กรี๊ดสลบ”** ของสาวแก้มมายหรือแม่แต่หนุ่มด้วยกันเองเป็นแน่ ด้วยว่าเป็นพระเอกที่ครบสูตรเพียบพร้อมด้วยวิญญู คุณวุฒิ และชาติวุฒิคือ เป็นหนุ่มหน้าตาหล่อเหลา จบนอก (เพราะไปศึกษาต่างแดน) และเป็นลูกเจ้าเมืองฐานะไม่ต้องพูดถึง แม่ชีวิตต้องระหกระเหินเพราะพระบิดาขับไล่ออกจากเมืองรัตนานคร **“ศรีสุวรรณ”** พระอนุชาก็ตาม แต่ภายหลังก็ได้เป็นกษัตริย์ครองนครบ้านเมือง

นอกจากนี้ยังอาจกล่าวได้ว่าเป็นพระเอกที่เจาเสน่ห์ไม่แพ้พระเอกอื่นๆ ในวรรณคดีเลย เพราะมีเมียถึง 5 คน เมียแต่ละคนก็มีบุคลิกลักษณะที่ไม่เหมือนใครดังจะนำมาเล่าสู่กันฟังต่อไป

ก่อนอื่น ขอเท้าความให้เห็นก่อนว่าเหตุใดพระอภัยมณี

พระเอกของเราจึงต้องเรียนวิชาเป่าปี่ ซึ่งต้องเดินทางไปเรียนกับ **พินทุพราหมณ์ ณ หมู่บ้านจินตคาม** ซึ่งโดยส่วนตัวพระอภัยมณีเองก็คงเห็นว่าการเรียนวิชาดนตรีนั้นช่วยให้ดับทุกข์โศกได้ ดังกลอนที่ว่า **“ถึงการเล่นเป็นที่ประโลมโลก ได้ดับโศกสูญหายทั้งชายหญิง”** ดังนั้น

เมื่อครูพราหมณ์บรรยายสรรพคุณของวิชาเป่าปี่ให้ฟังซ้ำอีก ก็ยิ่งมั่นใจอยากเรียนยิ่งขึ้น โดยครูบอกวา
“แล้วพาไปยอเขาให้เป่าปี่ ที่ยอดดิงใดก็ได้สิน แต่เสื่อข้างกลางไพรเถาไต่ยีนก็ลืมน้ำหน้าหญาเขามาฟัง” นอกจากนี้
“ถ้าแมนวาศึกมันใจจับ จะรับสารพัดให้ชัดเจน เอาปี่เป่าแล้วโลมน้ำใจคน ด้วยเล่ห์กลโลกาหาประการ
คือรูปรถกลืนเสียงเคียงสัมพันธ์ เกิดกำหนดลมหลงในสงสาร ให้ใจอนนอนหลับตั้งวายุปราณ
จึงคิดอ่านเอาชัยเหมือนใจจง” เรียกว่าเรียนวิชานี้อายาวแต่สัตว์จะเคลิ้มจนลืมน้ำกินน้ำหญาเลย
แม่แต่ใช้สะกดทัพก็ยิ่งได้ ครั้นเรียนจบกลับเมือง

ถูกพระบิดาขับไล่ออกมาเพราะเห็นว่าวิชาที่สองพี่น้องไปเรียนไม่สมฐานะ
ไปเจอสามพราหมณ์ระหว่างทางที่เพเนจรและสงสัยในวิชาเป่าปี่ พระอภัยมณีก็ยิ่งมั่นใจในวิชาที่เรียนมา
โดยบรรยายวา “อันดนตรีมีคุณทุกอย่างไป ย่อมใช้ได้ตั้งจินตาคามุนิรินทร์ ถึงมนุษย์ครุฑาเทวราช
จตุบาทกลางป่าพนาสิน แมเปเราเป่าไปให้ไต่ยีน ก็สุดสิ้นโทโสที่ไกรธา ให้ใจอนนอนหลับลืมนสติ
อันลัทธิดนตรีดีหนักหนา ซึ่งสงสัยไม่สิ้นในวิญญาน จงนิทราเถิดจะเป่าให้เจ้าฟัง”

ถ้าเป็นสมัยนี้คงไม่ต้องบรรยายมาก เพราะการเรียน “ดนตรี” มีวิชา “เดินกินรำกิน”

อย่างที่คนสมัยก่อนดูถูกแล้ว
แต่กลับเป็นหนทางก้าวหน้าและทำให้หลายคนได้เป็นดารานักร้องนักแสดงระดับแนวหน้าของประเทศด้วยซ้ำ

อย่างไรก็ดี สมัยโน่น
การเรียนวิชาดนตรีส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของพวกผู้หญิงชาววังและพวกที่ต้องแสดงถวายมากกว่าจะเป็นวิชาของลูก
กษัตริย์ ดังนั้น พระอภัยมณีจึงถูกพอกวีว แม่วาวาวิชาปี่ที่เรียนจะไม่ธรรมดาก็ตาม
แต่ก็คงไม่ทันได้อธิบายความก็โดนไลมาเสียก่อน

ในระหว่างเป่าปี่ให้สามพราหมณ์และศรีสุวรรณฟังจนเคลิ้มหลับไปนี่เอง
เสียงปี่ของพระอภัยมณีก็ลอยล่องไปกระทบหูนางผีเสื้อสมุทร ซึ่งออกมาหากิน
จุนนางตามเสียงปี่ไปเจอพระเอกของเราเขา ก็เกิดอาการ “บึ้ง” ขึ้นมาทันที แสดงว่าพระอภัยต้องหล่อ “โดนใจ”
ไม่น้อย ไม่งั้นนางคงไม่อุ้มพระอภัยมณีไปเป็นสามีใน ถ้ำทองของนาง จนเกิด “สินสมุทร” ในเวลาต่อมาแน่
นางผีเสื้อสมุทรจึงนับเป็นเมียคนแรกของพระอภัยมณี แม้จะไม่ใช่ที่ยินยอมพร้อมใจในตอนแรกเท่าใดนัก
(นี่ก็อาจเป็นที่มาของการเรียกเมียที่บ้านเวลาไม่พอใจวา “นางผีเสื้อสมุทร” ก็ได้ ช่างวานัก..555)

อย่างไรก็ดี เนื่องจากวิชาเป่าปี่ที่พระอภัยมณีไปเรียนมานี้
มีวิชาดนตรีธรรมดาทั่วไป ดังนั้น พระอภัยมณี พระเอกศิลปินเราจึงมีได้เป่าอย่างพรวดพราเอว
เรียกว่าเป่าค่อนเสีร์ตีปีแต่ละครั้ง ล้วนมีจุดมุ่งหมายโดยเฉพาะ ซึ่งตามท้องเรื่องจะเป่าปี่ประมาณ
12 ครั้ง ใดแก่ ครั้งแรกที่เป่าบรรยายให้สามพราหมณ์ฟัง จนนางผีเสื้อสมุทรเอาไปเป็นสามี
ครั้นต่อมาเมื่อเห็นนางผีเสื้อสมุทรมาอยู่เกาะแก้วพิสดารก็ได้นางเงือกเป็นเมียอีกคน พร่อมลูกคือ
“สุดสาคร” ต่อมาได้ถูกนางผีเสื้อสมุทรไล่ตามอาละวาด พระอภัยมณีได้พยายามขับไล่ให้กลับไป
แต่นางไม่ยอม จึงจำเป็นต้องเป่าปี่เป็นครั้งที่สอง ซึ่งเสียงเพลงคงบีบคั้นหัวใจไม่น้อย
นางจึงขาดใจตายไปต่อหน้าต่อตา ส่วนการูเป่าในครั้งต่อๆ มา
ส่วนใหญ่จะเพื่อปลุกทัพหรือสะกดทัพให้ไต่ชัยชนะต่อศัตรู รวมทั้งมีการเป่าปี่เพื่ออันสาว คือ
นางละเวง ด้วย ซึ่งเสียงปี่ของพระอภัยมณีตอนจับนางละเวงนี้ ทำให้นางถึงกับ
“ตะลึงลืมลืมลอารมณ์ไม่สมประดี ด้วยเพลงปี่เป่าเชิญให้เพูลินใจ จนลืมนองค์หลงรักชักสินธพ
(มา) กลับมาพบพิศวงด้วยหลงไหล” และยังวา “ถ้าชีนอยุ่สู่อีกไม่หลีกเสียง
ฉวยพลังเพลิงเพลิงปี่ต้องมีผิว”
แสดงเพลงปี่ของพระเอกเราคงมีอิทธิพลต่อผู้ฟังไม่น้อยเลยทีเดียว

สำหรับเมียพระอภัยมณี ที่ว่าด้วยกัน 5 คนและแต่ละคนก็ต่างกันอย่างมากรั้น ได้แก่
นางผีเสื้อสมุทรเป็นเมียคนแรกที่เป็นยักษ์ ส่วนนางเงือกเป็นเมียที่สอง นางสุวรรณมาลีเป็นเมียคนที่สาม
แต่เป็นเมียนมนุษย์คนแรก ส่วนนางละเวงวิณลา เป็นเมียคนที่สี่และเป็นชาวต่างชาติ
นางวาลีเป็นเมียคนที่ห้าซึ่งเป็นเมียที่ซี้เหวที่สุด แต่เดิมพระอภัยมณีก็มีไต่ยีนนางเงือก
แต่นางเป็นคนเจ้าปัญญาและมีวาจาเป็นเลิศ สามารถพูดให้นางสุวรรณมาลีแต่งงานกับพระอภัยมณี
และพูดจนอุศเรนออกแตกตายได้ ขอสำคัญคือสามารถหว่านล้อมพระอภัยมณีจนใจอนนอนรับนางเป็นชายาอีกคน
อย่างไรก็ดี การมีเมียถึง 5 คน ซึ่งมีทั้งสวยแปลก สวยแปลก สวยงาม สวยต่างแดน และสวยปัญญาเช่นนี้

ก็ยอมแสดงว่า “พระอภัยมณี” มีเสน่ห์ไม่เบา ถึงเป็นขวัญใจสาว ๆ ทั้งยักษ์ เงือก และมนุษย์อย่างที่ว่า

“พระอภัยมณี” ได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรในรัชกาลที่ 6

ว่าเป็นยอดของวรรณคดีประเภทนิทานคำกลอน และเป็น “จินตนิยาย”
ที่แสดงให้เห็นถึงจินตนาการที่กว้างไกลอันล้ำยุค เกินสมัยยิ่งของ “สุนทรภู่” ดังนั้น ในโอกาสครบรอบ 223
ปีเกิดของท่านในวันที่ 26 มิถุนายน 2552 อันเป็น “วันสุนทรภู่” นี้
กลุ่มประชาสัมพันธ์สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม จึงขอเชิญชวนให้หน่วยงาน
สถานศึกษาและสถาบันที่เกี่ยวข้องจะได้จัดกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการประชุม อภิปราย นิทรรศการ การแสดง
การประกวดแข่งขัน ฯลฯ เกี่ยวกับผลงานของท่าน เพื่อให้ประชาชน
เยาวชนได้ทราบและเรียนรู้การใช้ภาษาไทยที่ลึกซึ้ง ไพเราะ มีคติสอนใจ ข้อสำคัญเพื่อน้อมรำลึกถึง “สุนทรภู่”
รัตนกวีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ **บรมครูกลอนแปด กวีเอกของไทยที่มีความสามารถไม่รองชาติใดในโลก**
ผู้ได้รับการยกย่องจากยูเนสโกว่าเป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมระดับโลกคนหนึ่ง...

ขอบคุณที่มาข้อมูล

